

کلاس شما هم فرمانده انرژی دارد؟

چند روش ساده برای تقویت مسئولیت پذیری در دانش آموزان

خواهند داد. موضوع را به گونه ای مطرح می کنم که دانش آموز فکر نکند کار سختی به او محول شده است. طوری وظایف را برایش تشریح می کنم که خود را برای انجام آن توانا بباید و بداند کار مهم و ارزشمندی انجام خواهد داد. دانش آموزانم با مسئولیت هایی مانند بهداشت یار و نماینده ی کلاس آشنا هستند؛ اما سایر مسئولیت ها برایشان تازگی دارد. مثلاً می پرسند: «دادستان یعنی چه؟» هدفم از این چنین نامگذاری برای مسئولیت ها، آشنایی دانش آموزان با جریان زندگی در

زهره نصیری، آموزگار پایه ششم ابتدایی، استان زنجان

وارد کلاس می شوم. هر کدام از دانش آموزان مشغول کاری هستند. یکی کتابش را گشوده و منتظر است کلاس شروع شود. یکی مدادش را تراش می کند و... چند نفر هم با هم درباره ی نمایشی که قرار است اجرا کنند، صحبت می کنند. یک باره فکری در ذهنم جرقه می زند و باعث می شود مسئولیت سنگینی بر دوشم احساس کنم. به ذهنم می رسد این بچه ها بزرگ سالان آینده اند، مادران آینده، مردمان آینده و... از همان لحظه تصمیم می گیرم در عین اینکه دانش آموزانم را کودکان امروز می بینم و لازم می دانم با زبان کودکی با آن ها سخن بگویم، هرگز فراموش نکنم آنان بزرگ سالان آینده اند و فردای جامعه را خواهند ساخت.

با این دیدگاه تصمیم می گیرم کلاس را به صورت منظم و قانون مند، برای دانش آموزان مسئولیتی را تعریف کنم. البته این کار، علاوه بر تقویت مسئولیت پذیری، چند هدف دیگر را هم دنبال می کند، از جمله تقویت اعتماد به نفس در دانش آموزان و آشنایی با نقش ها و مسئولیت هایی که در جامعه وجود دارد.

برای اجرای ایده ام، ابتدا چندین مسئولیت تعریف می کنم: نماینده ی کلاس، مسئول کلاس، دادستان، فرمانده ی انرژی، کتابدار، بهداشت یار، شهر دار، معلم یار.

همه ی این مسئولیت ها را در کلاس توضیح می دهم و به دانش آموزان این اطمینان را می دهم که در طول سال تحصیلی، همگی، تک تک آن ها را به صورت هفتگی تجربه خواهند کرد و در پایان دوره ی مسئولیت هر دانش آموز، هم کلاسی هایش درباره ی کیفیت کار او نظر

جامعه‌ای بزرگ‌تر از مدرسه است. برایشان شرح می‌دهم: مسئولیت دادستان در کلاس ما، رسیدگی به اختلافات بین دانش‌آموزان است. پس اگر مشکلی برای هر یک از شما پیش آمد و نتوانستید آن را حل کنید، نزد من نیایید، بلکه به دادستان مراجعه کنید. اگر به نتیجه‌ای نرسیدید، من رسیدگی خواهم کرد. شهردار کلاس موظف است با همکاری دانش‌آموزان به امور جاری کلاس و نیازمندی‌های آن رسیدگی کند. کتابدار مسئول کتابخانه‌ی کوچک کلاس

است که کتاب‌های آن را در ابتدای سال، خود دانش‌آموزان به امانت آورده‌اند و در پایان سال سالم تحویل خواهند گرفت. فرماندهی انرژی موظف است سرساعت مشخص که کلاس به اندازه‌ی کافی روشنایی دارد، چراغ‌ها را خاموش کند و هنگام ترک مدرسه از خاموش بودن چراغ‌های کلاس مطمئن شود. همچنین اگر در آب‌خوری شیر آبی چکه کرد، آن را به اطلاع سرایدار مدرسه برساند. در پایان هر هفته، ضمن قدردانی از مسئولان آن هفته، مسئولان هفته‌ی آینده

مشخص می‌شوند. همه‌ی دانش‌آموزان با تمرین و تأکید در طول سال می‌آموزند آخر هر هفته نظر واقعی‌شان را درباره‌ی کیفیت کار دوستانشان بگویند و از نظر یکدیگر نرنجند؛ چون می‌دانند این کار برای بهتر شدن وضعیت کلاس است. هنگامی که سال به پایان می‌رسد، خود دانش‌آموزان برای هر مسئولیت بهترین مجری را مشخص می‌کنند. سپس با یک لوح تقدیر از آنان قدردانی می‌شود. این تجربه‌ی عملی به من نشان داد با این کار، علاوه بر همه‌ی هدف‌های مشخص شده، امور آموزشی و پرورشی کلاس با نظم بهتری انجام می‌شود و از طرفی مشکل دانش‌آموزانی که با مسائلی مثل خجالتی بودن، نداشتن اعتمادبه‌نفس، بیش‌فعالی و ... روبه‌رو بودند، تا حد زیادی برطرف می‌شود.

با دادن مسئولیت به کودکان در واقع به آنان شخصیت اعطا می‌کنیم. احساس مفید بودن و داشتن شخصیت، کودک را متوجه این مهم می‌کند که وجودش چقدر ارزشمند و تأثیرگذار است و می‌تواند تحول آفرین باشد.

البته شاید تعدادی از دانش‌آموزان درباره‌ی برخی از مسئولیت‌ها چندان موفق عمل نکنند. در این صورت باید آن‌ها را همراهی و نیز به سبب موفقیتشان در مسئولیت‌های دیگر تشویق کرد. به این ترتیب تا حد زیادی به استعدادها و توانمندی‌ها و در عین حال ضعف‌های هر دانش‌آموز پی می‌بریم و می‌توانیم برای او برنامه داشته باشیم.

آنچه گفته شد، تجربه‌ای عملی برای تقویت مسئولیت‌پذیری در دانش‌آموزان بود؛ اما نباید فراموش کرد نتیجه‌بخشی آن به رابطه‌ی مهرورزانه و سالم معلم با دانش‌آموزان نیاز دارد. ما در حال تعلیم و آموزش به کودکان هستیم؛ پس باید خطاهای آنان را نیز ببزرگیم و هدایتشان کنیم تا عملکردشان را اصلاح کنند. نباید آن‌ها را از اشتباه کردن ترساند. اگر دانش‌آموزان در رویارویی با مسائل، اطلاعات داشته باشند و از اشتباهات خود درس بگیرند، بهتر می‌توانند انسان‌هایی مسئولیت‌پذیر باشند. در عین حال لازم است به آنان یادآوری کرد در هر شرایطی باید تبعات اشتباهشان را بپذیرند و از راه صحیح سعی در جبران آن داشته باشند.

تقویت مسئولیت‌پذیری در دانش‌آموزان با ارزش‌ترین هدیه‌ای است که می‌توان به آن‌ها داد؛ چراکه در این صورت آن‌ها می‌توانند از خود مراقبت کنند و در آینده افرادی مسئولیت‌پذیر و متعهد و تأثیرگذار باشند.

